

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ” ГР.БАТАНОВЦИ

община Перник, ул. "Св.св. Кирил и Методий" №19, тел. 07712/24-42

Утвърдил:.....
Директор **Л.Стойчева**

**МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
В ОУ „ХРИСТО БОТЕВ”**

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

<http://www.slusham.com/img2/igra.jpg>

Насилието между учениците в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на тези, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението е „тормоз” (“bullying”).

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Проявите на тормоз в училище най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- **Социален тормоз** - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Виртуален тормоз** - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

Според чл. 7 ал. 1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ОУ „ХРИСТО БОТЕВ”

1. Осъзнаване и оценка на проблема.

- 1.1. Оценката на тормоза в училището се организира от ръководството на училището със съдействието на Училищна комисия за борба с противообществените прояви /УКБПП/ за справяне с насилието в началото и в края на всяка учебна година с цел определяне на формите и видовете тормоз, участниците в тормоза и местата, където най-често се случва.
- 1.2. Провежда се чрез анкета от класните ръководители до 5 седмици от началото на учебната година и до 3 седмици преди края на учебната година.
- 1.3. Резултатите се обработват в десетдневен срок от УКБПП за справяне с насилието.
- 1.4. След обобщаване на резултатите от изследването, председателя на УКБПП запознава педагогическия персонал на училището с оценката на проблема на Педагогически съвет, а непедагогическия персонал – на Общо събрание.
- 1.5. На базата на извършената оценка се изготвя план за противодействие на училищния тормоз от УКБПП за справяне с насилието, който се актуализира всяка година до края на месец ноември.

2. Дейности за предотвратяване на училищния тормоз.

Дейности на ниво клас/класна стая

- 2.1. С цел създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза:
 - в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, решаване на казус, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз между учениците;
 - учителите по БЕЛ, история, география и планират теми от учебното съдържание за работа и анализ по проблема насилие, ценностите, социалните роли, функциониране на институциите;
 - родителите се поканват за участие в тези занятия.
- 2.2. Класните ръководители провеждат перманентни разговори с родителите в индивидуални или групови срещи за това какво е тормоз и какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия, дали той се чувства унижен или заплашен.
- 2.3. **Всеки клас заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в училище.**
- 2.4. Класният ръководител, заедно с учениците изработва процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

Дейности на ниво училище

2.5. Създадена УКБПП за справяне с насилието, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз.

Състав на УКБПП: 1.Председател Виктория Стоименова

2.Членове: Виолета Такова

Гергана Минчева

Валери Добринов

2.6. УКБПП за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в училището.

2.7. УКБПП за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители обобщава всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулира общоучилищни ценности и правила, които стават част от училищната политика.

2.8. Комисията за актуализиране на ПДУ, разработва предложения за промени в ПДУ, произтичащи от настоящия механизъм, предлага ги за обсъждане и приемане на ПС.

2.9. УКБПП за справяне с насилието организира и провежда подкрепящо обучение на класните ръководители на тема: „Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го, какво можем и искаме да направим и как да го направим?“.

Дейности на ниво общност

2.10. Класните ръководители съдействат на УКБПП за издирване на родители от областта на помагачите професии, като психолози, социални работници, лекари, журналисти, спортисти, музиканти, драматурзи, художници и др., които да бъдат включени в различни училищни инициативи.

2.11. УКБПП за справяне с насилието, съгласувано с директора на училището осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

➤ Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето“

III. ДЕЙСТВИЯ ЗА СПРАВЯНЕ С УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ В ОУ „ХРИСТО БОТЕВ“

По-голямата част от ситуацията на тормоз могат да бъдат овладяни от *учителите*, а някои от *самите деца*. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. Важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Ако се касае просто за приятелска игра *учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят.*

Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз е необходимо да се предприемат следните действия.

1. Прекратяване на ситуация на тормоз.

Задължение на всеки учител/служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел, като:

- В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията;
- Важно е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

2. Реакции спрямо ученика, упражнил тормоз.

2.1. Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата.

- Учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, показва ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че хората правят грешки, които следва да бъдат поправени, без да се налагат наказания;
- Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си. С това негово решение трябва да се съгласи и потърпевшият от тормоза ученик;
- Класният ръководител изслушва ученика, упражнил тормоза в отсъствието на потърпевшия ученик;
- След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка;
- Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители, които също могат да подпомогат работата на учителя като наблюдава ученика във взаимоотношенията му с другите ученици и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост.

2.2. При повтаряне на едни и същи нарушения на правилата се прилага подходът за възстановяване на щетата, уведомяване на класния ръководител и УКБПЦ, като се съставя протокол за тормоз.

- Класният ръководител уведомява родителите за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
- Разговорът се провежда в партньорски взаимоотношения, като се предоставя отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другия ученик от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;

- От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;

2.3. При много сериозно ниво на тормоз – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на ученика-жертва, така и на ученика-извършител се уведомява Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или МВР.

- Учителят или служителят, станал свидетел на подобен тормоз, ако не може да се справи сам е длъжен да потърси помощ от охраната в училището, дежурните учители или други лица, намиращи се в района на инцидента,;
- След прекратяване на физическия контакт между лицата, свидетелят на тормоза уведомява директора на училището и регистрира ситуацията на насилие в единния регистър на училището;
- Директорът свиква УКБПП за справяне с тормоза и уведомява отдела за „Закрила на детето” по местоживее и отдела за „Закрила на детето” към ДСП – Перник, РУО и полицията;
- УКБПП за справяне с тормоза обсъжда ситуацията на свое работно заседание и съставя протокол за тормоз, уведомява класния ръководител и родителите на учениците

3. Реакции спрямо ученика, който е обект на тормоз

Работата с ученици, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с ученика, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило;
- Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава ученика в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

4. Реакции спрямо наблюдателите

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. От останалите очаква да направят същото, ако се случи в бъдещето;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо учениците, станали обект на тормоз.

IV. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ СЛУЖБИ

1. Регистриране на ситуации на тормоз.

- Създава се единен регистър за описване на ситуации на училищен тормоз;
- Всяка ситуация на тормоз се описва в регистъра от учител, който я е наблюдавал с цел проследяване развитието на случая във времето и планиране на подходяща интервенция;

- Регистърът съдържа кратко описание на всяка ситуация, кога се е случила, кои са участниците и какви мерки са били предприети;
- Регистърът се съхранява на общодостъпно място в учителската стая;
- Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат необходимите мерки за взаимодействие с учителите, родителите
- **Насочване към други служби.**

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживееене.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживееене и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.